

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS
MEDICINOS CENTRAS**

TVIRTINU
Direktorius

Marius Buitkus
2020 m. spalio 1 d.

VEIKLOS SRIČIŲ VERTINIMO APRAŠYMAS NR. 7R-214

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro
korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo vertinimas

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu Nr. IX-904, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 patvirtinta Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 patvirtintomis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. gruodžio 10 d. įsakymu Nr. V-1433 patvirtinta Šakine korupcijos prevencijos sveikatos sistemoje 2015 – 2019 m. programa, Korupcijos prevencijos tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. vasario 4 d. įsakymu Nr. 1V-120 „Korupcijos prevencijos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2020 metų III ketvirčio laikotarpiu Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre (toliau – Medicinos centras) buvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės vertinimas Medicinos centro prekių ir paslaugų viešųjų pirkimų vykdymo analizė ir vertinimas *stebėsenos srityje*.

1. KORUPCIJOS RIZIKOS ANALIZĖS APIMTIS IR METODAI

Tikslas:

Nustatyti veiklos sritį veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, ir prireikus parengti bei įgyvendinti prevencijos priemonės analizės ir vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar pašalinti.

Uždaviniai:

1. Nustatyti Medicinos centro teisinio reglamentavimo trūkumus.
2. Nustatyti teisės aktų įgyvendinimo Medicinos centro veikloje problemas.
3. Išanalizuoti praktinį procedūrų vykdymą Medicinos centre ir nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius.
4. Pasiūlyti korupcijos riziką mažinančių priemonių.
5. Įvertinti Medicinos centro korupcijos prevencijos programos pakeitimo būtinumą.

Objektas:

Medicinos centre prekių, paslaugų ir darbų įsigijimo organizavimo tvarka; korupcijos prevencijos priemonių įgyvendinimas.

Subjektas:

Pirkimus organizuojantys asmenys: bendrųjų reikalų aptarnavimo tarnybos vadovas ir bendrųjų reikalų aptarnavimo tarnybos organizacinio skyriaus specialistas.

Duomenų rinkimo ir vertinimo metodai:

1. Teisės aktų ir dokumentų turinio analizė.
2. Interviu metodas (Medicinos centro atsakingiems už viešuosius pirkimus pateikti klausimai).
3. Viešosios informacijos analizavimas (Vidaus reikalų ministerijos intarnetas).

Atliekant korupcijos rizikos analizę vertinti dokumentai ir informacija:

1. Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymas.
2. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas.
3. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2019 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. 1V-361 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010 m. gruodžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-809 „Dėl teisės atlikti vidaus reikalų sistemos centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas suteikimo turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo, atlikimo bei atskaitomybės taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

4. Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos medicinos centro 2017 m. rugsėjo 19 d. įsakymas Nr. 4R-87 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos medicinos centro direktoriaus 2011 m. vasario 10 d. įsakymo Nr. 4R-12 „Dėl nuolatinės viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“ pripažinimo netekusiu galios“.

2. MEDICINOS CENTRO PREKIŲ IR PASLAUGŲ VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ VYKDYMO ANALIZĖ IR VERTINIMO APRAŠYMAS

ESAMOS SITUACIJOS ANALIZĖ IR PRIEŽASTYS, DIDINANČIOS KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO RIZIKOS LYGĮ

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas) įstatymo leidėjas nustato viešųjų pirkimų tvarką, šių pirkimų subjektų teises, pareigas ir atsakomybę, viešųjų pirkimų kontrolės ir ginčų sprendimo tvarką. Atsižvelgdama į tai, kad šiame įstatyme daugiausia nustatomos tik principinės nuostatos, kurios skirtos padėti perkančiosioms organizacijoms viešuosius pirkimus vykdyti teisėtai, efektyviai ir skaidriai. Tačiau perkančiosioms organizacijoms paliekama plati diskrecija pačioms reglamentuoti jų vykdomų viešųjų pirkimų procedūras. Todėl antikorupciniu požiūriu yra ypač aktualus perkančiųjų organizacijų nustatytas teisinis reglamentavimas ir procedūrų praktinis vykdymas.

Pirkimų poreikio formavimo ir planavimo etapas

Medicinos centro viešųjų pirkimų planavimas ir viešųjų pirkimų planai sudaromi vadovaujantis 2010 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-809 „Dėl teisės atlikti vidaus reikalų sistemos centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas suteikimo Turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo, atlikimo bei atskaitomybės taisyklių patvirtinimo“ (aktuali redakcija).

Išanalizavus teisės aktus, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai:

1. Nereglamentuota, Medicinos centre tvarka darbuotojams (iniciatoriai) norintiems inicijuoti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų įsigijimą ir rengiantiems ateinantiems metams planuojamų pirkti prekių, paslaugų ir darbų sąrašus (įgaliotiems vykdyti pirkimų iniciatoriaus kompetencijai priskirtinas funkcijas).

2. Nenumatytos vidaus dokumentuose atsakomybės už rinkos tyrimą atlikimą, reikalingą potencialiems tiekėjams, numatomi pirkimo vertei ir/bei galimybei supaprastintą pirkimą atlikti. Jeigu už pirkimų planavimą atsakingam asmeniui, kartu su pirkimų sąrašais nebus pateikti rinkos tyrimų duomenys, rezultatai ir pirkimų pagrindimas, jis negalės tinkamai įvertinti pirkimų sąrašuose esančios informacijos pagrįstumo.

3. Nėra reglamentuota, kam teikiami atliktų rinkos tyrimų duomenys ir rezultatai.

4. Aiškiai nereglementavus veiksmų, kuriuos privalo atlikti Medicinos centro darbuotojai pirkimo poreikio formavimo etape, didėja tikimybė, kad:

1) Dėl neatlikto ar tik formaliai atlikto rinkos tyrimo bus nustatyta nepagrįstai maža arba nepagrįstai didelė numatomo prekių, paslaugų ar darbų viešojo pirkimo vertė.

Pirmuoju atveju didėja rizika, kad Medicinos centras iš viso neįsigys jos reikmėms reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, kadangi viešojo pirkimo dalyvių pateiktuose pasiūlymuose nurodytos kainos bus daug didesnės nei Medicinos centras tam numatytos skirti lėšos. Šiuo atveju taip pat bus neefektyviai panaudoti Medicinos centro personalo ištekliai, nes daug Medicinos centro darbuotojų dalyvaus atliekant viešųjų pirkimų organizavimo procedūras, tačiau pagrindinis tikslas – įsigyti Medicinos centro reikmėms būtinas prekes, paslaugas ar darbus – nebus pasiektas.

Antruoju atveju didėja rizika, kad Medicinos centras tolimesnėje viešųjų pirkimų organizavimo eigoje lėšas panaudos neefektyviai įsigydamas prekes, paslaugas ar darbus už kainą viršijančią vidutinę rinkos kainą. Pavyzdžiui, Medicinos centrui reikia tam tikro medicinos prietaiso, kurį gali teikti tik vienas rinkos dalyvis. Šis tiekėjas, gavęs informaciją apie perkančiosios organizacijos numatytas skirti lėšas paslaugai įsigyti, turi galimybę koreguoti savo pasiūlymo kainą, atsižvelgdamas ne į rinkos kainą, bet į turimą informaciją apie perkančiosios organizacijos numatytas skirti lėšas.

2) Nereikalaujant parengti motyvuotą pagrindimą, kuriame būtų nurodytas išlaidų būtinumas atsižvelgiant į pirkimo iniciatoriaus veiklos uždavinius ir tikslus, didėja tikimybė, kad bus sudaromos prielaidos perkančiosios organizacijos lėšas skirti prekėms, paslaugoms ar darbams įsigyti, kurios visiškai nebūtinos perkančiosios organizacijos reikmėms, ir t. t.

5. Nėra apibrėžta kokius duomenis ir kokioje pirkimų sąrašo formoje pirkimo iniciatoriai turi pateikti, norėdami inicijuoti pirkimus ateinantiems metams, t. y. nėra nustatyta pavyzdinė pirkimų sąrašo forma.

Atsižvelgdama ir siekdama skaidresnės veiklos viešųjų pirkimų organizavimo srityje, siūlau:

1. Parengti aiškiai reglamentuotą tvarką, kokius veiksmus privalo atlikti Medicinos centro darbuotojai ir už pirkimų planavimą atsakingi asmenys, pirkimų poreikio formavimo etape vykdydami pirkimų iniciatoriaus kompetencijai priskirtas funkcijas.

Pirkimo inicijavimo ir pasirengimo pirkimui etapas

Išanalizavus teisės aktus, reglamentuojančius Medicinos centro veiklą viešųjų pirkimų organizavimo srityje, ir darbo praktiką, nustatyti šie korupcijos rizikos veiksniai pirkimo inicijavimo ir pasirengimo pirkimui etape:

1. Medicinos centro teisės aktuose, reglamentuojančiuose viešųjų pirkimų inicijavimo etapą¹, nustatyta, kad viešajam pirkimui inicijuoti pirkimo iniciatorius privalo parengti pavedimą. Tačiau teisės aktuose nėra rekomendacijos / įpareigojimo pirkimo iniciatoriui prieš teikiant pirkimo paraišką peržiūrėti pirkimų sąrašo rengimo etape atlikto rinkos tyrimo duomenis, rezultatus ir atlikti išsamesnį rinkos tyrimą, būtiną pirkimo vertei ir realių tiekėjų skaičiui nustatyti.

Situacija rinkoje paraiškos teikimo metu gali būti visiškai kitokia nei ta, kuri buvo tuomet, kai buvo rengiamas Medicinos centro metinis pirkimų planas. Neatnaujinus rinkos tyrimo duomenų prieš teikiant pirkimo paraišką didėja tikimybė, kad Medicinos centro planuojama maksimali pirkimo vertė gali neatitikti realios situacijos rinkoje.

2. Medicinos centre nėra reglamentuota neplaninių prekių, paslaugų ir darbų pirkimų iniciavimo tvarka, įpareigojanti pirkimo iniciatorių pateikti motyvuotą paraišką, pirkimo poreikio atsiradimo aplinkybes, paaiškęjusių po metinio pirkimų plano patvirtinimo, t. y. paaiškinti, dėl kokių priežasčių nebuvo inicijuotas tokio pirkimo įtraukimas į metinį pirkimų planą.

Medicinos centrui neanalizuojant informacijos apie neplaninių pirkimų poreikio atsiradimo priežastis, didėja tikimybė, kad ir ateityje viešieji pirkimai, kurie galėjo būti įtraukti į metinį pirkimų planą, į jį nebus įtraukti, t. y. Medicinos centro veikla viešųjų pirkimų planavimo etape nebus pakankamai efektyvi.

Efektyvus viešųjų pirkimų planavimas didina tikimybę, kad:

¹ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos 2019 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. 1V-361 „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010 m. gruodžio 28 d. įsakymas Nr. 1V-809 „Dėl teisės atlikti vidaus reikalų sistemos centrinės perkančiosios organizacijos funkcijas suteikimo turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo, atlikimo bei atskaitomybės taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“.

- Medicinos centro poreikių tenkinimui numatytos lėšos bus panaudotos efektyviau (pavyzdžiui, apibendrinus informaciją apie skirtingų Medicinos centro skyrių prekių poreikius ateinantiems metams atsiranda galimybė skirtingiems padaliniams reikalingas tas pačias prekes įsigyti vienu pirkimu, tokiu būdu efektyviai panaudojant viešuosius pirkimus vykdančius darbuotojus, kurie keliems skyriams reikalingas tas pačias prekes galės nupirkti vienu pirkimu, padidinant tikimybę gauti finansiškai palankesnius tiekėjų pasiūlymus dėl padidėjusio prekių kiekio ir mažėjančių tiekimo ir kt. sąnaudų ir pan.);

- Medicinos centras gaus daugiau jos poreikius atitinkančių pasiūlymų, kadangi visiems potencialiems tiekėjams bus sudaryta galimybė iš anksto sužinoti apie Medicinos centro poreikius ir geriau tam pasiruošti;

- padidės viešųjų pirkimų skaidrumas, kadangi sumažės atvejų, kada Medicinos centras viešuosius pirkimus vykdys skubos tvarka.

3. Medicinos centro teisės aktuose nenustatyta, kada, kokiais atvejais, dėl kokių priežasčių pirkimų iniciatoriai turi teisę inicijuoti viešąjį pirkimą skubos tvarka, todėl atsakingiems asmenims atsiranda galimybė piktnaudžiauti siūlant ir priimant sprendimus dėl skubių pirkimų inicijavimo būtinumo Medicinos centre. Manome, kad skubūs pirkimai turėtų būti organizuojami tik esant staiga atsiradusiam poreikiui dėl įvykių, kurių perkančioji organizacija negalėjo iš anksto numatyti, aplinkybės, kuriomis grindžiama ypatinga skuba negali priklausyti nuo perkančiosios organizacijos, o ne dėl, pavyzdžiui, perkančiosios organizacijos uždelsimo įsigyti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus.

Medicinos centrui, iniciavus viešojo pirkimo atlikimą skubos tvarka, atsiranda galimybė viešąjį pirkimą vykdyti patiriant mažiau įstatyminių suvaržymų ir tokiu būdu reikiamą prekę, paslaugą ar darbą įsigyti greičiau. Tačiau tuo pačiu padidėja korupcijos rizika ir tikimybė, kad reikiamos prekės, paslaugos ar darbai bus įsigyti brangiau. Todėl ypač svarbu aiškiai Medicinos centro teisės aktuose apibrėžti atvejus, kuriais gali būti siūloma atlikti viešąjį pirkimą skubos tvarka.

Atsižvelgdama ir siekdama skaidresnės veiklos viešųjų pirkimų organizavimo srityje, siūlau:

1. Parengti tvarką ir joje reglamentuoti pirkimo iniciatoriaus funkcijas bei įpareigoti prieš teikiant pirkimo paraišką, peržiūrėti pirkimų sąrašo rengimo etape atlikto rinkos tyrimo duomenis, rezultatus ir atlikti išsamesnį rinkos tyrimą, būtiną pirkimo vertei ir realių tiekėjų skaičiui nustatyti. Kuo ilgesnis laiko tarpas praeina nuo metinio pirkimų plano parengimo iki pirkimo paraiškos pateikimo, tuo labiau šis veiksmas padidina viešojo pirkimo sėkmingos ir skaidrios baigties tikimybę.

2. Tvarkoje nustatyti, kad pirkimo iniciatorius, siekiantis inicijuoti neplaninį viešąjį pirkimą, teikdamas paraišką neplaniniam pirkimui inicijuoti, papildomai privalo nurodyti tokio pirkimo poreikio atsiradimo aplinkybes, paaiškęsias po metinio pirkimų plano patvirtinimo, t. y. paaiškinti dėl kokių priežasčių nebuvo inicijuotas tokio pirkimo įtraukimas į metinį Medicinos centro pirkimo planą. Remiantis tokio pobūdžio duomenų analize identifikuoti sisteminės priežastis, dėl kurių neplaniniai pirkimai nebuvo įtraukti į metinį pirkimų planą ir, esant galimybei, numatyti priemonės tokių priežasčių šalinimui.

3. Medicinos centro tvarkoje aiškiai apibrėžti kada gali būti inicijuojamas skubus viešasis pirkimas. Manome, kad skubūs pirkimai galėtų būti inicijuojami tik esant staiga atsiradusiam poreikiui dėl įvykių, kurių perkančioji organizacija negalėjo iš anksto numatyti, aplinkybės, kuriomis grindžiama ypatinga skuba negali priklausyti nuo perkančiosios organizacijos, o ne dėl, pavyzdžiui, perkančiosios organizacijos uždelsimo įsigyti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus.

SIŪLYMAI DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ NEIGIAMOS ĮTAKOS PANAIKINIMO AR SUMAŽINIMO

Priemonės	Įvykdymo laikas	Laukiami rezultatai	Vertinimo kriterijai
1. Parengti tvarką aiškiai reglamentuojančia, kokius veiksmus privalo atlikti Medicinos centro darbuotojai, viešųjų pirkimų poreikio formavimo ir planavimo etape bei viešųjų pirkimo inicijavimo ir	2021 m.	Medicinos centro darbuotojams bus aiškos funkcijos, uždaviniai, atsakomybė viešųjų pirkimų poreikio formavimo ir planavimo etape bei viešųjų pirkimo inicijavimo ir pasirengimo pirkimui etape.	Parengtas tvarkos aprašas.

pasirengimo pirkimui etape.			
--------------------------------	--	--	--

Atsakinga už korupcijos prevenciją Medicinos centre

Tatjana Subočiuė-Stuliova

